

УДК 025.4

Катерина Лобузїна,д-р наук із соціальних комунікацій,
директор Інституту інформаційних технологій Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського**Світлана Галицька,**

наук. співробітник Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Наталія Орєшина,

молодш. науковий співробітник Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Формування системи відповідності між Рубрикатором НБУВ і УДК в електронному каталозі

У статті розглядаються питання удосконалення лінгвістичних засобів наукової бібліотеки та засоби адаптації власної класифікаційної системи бібліотеки до УДК. Наголошується на важливості формування електронного алфавітно-предметного покажчика до бібліотечної класифікації, що дає змогу реалізувати предметний доступ до ресурсів бібліотечного фонду через онлайновий інтерфейс електронного каталогу.

К л ю ч о в і с л о в а: Рубрикатор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, електронний каталог, алфавітно-предметний покажчик, тематичний навігатор, індекси УДК, предметний пошук, система відповідності.

Автоматизовані системи сучасних бібліотек використовують різні засоби пошуку інформації. Найефективнішим є поглиблений тематичний пошук, який виконується з використанням усього комплексу пошукових можливостей інформаційної системи бібліотеки. При цьому різні способи пошуку не є альтернативними, вони доповнюють один одного. Можливість використовувати усі переваги автоматизованих бібліотечних систем – особливо актуальна під час наукового опрацювання документів. Тому удосконалення цих систем, нарощування їх лінгвістичного забезпечення і постійна його актуалізація — пріоритетний напрям наукової роботи відповідних відділів бібліотек.

Зручний та гнучкий апарат електронного каталогу (ЕК) Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) містить широкий спектр пошукових засобів сучасних автоматизованих бібліотечних систем. Він надає користувачу можливість розпочати пошук, наприклад, за будь-яким елементом бібліографічного опису, а потім розширювати його і формувати переліки документів, використовуючи класифікаційні індекси та заголовки рубрик як зв'язок між базами даних ЕК НБУВ.

Досить ефективною інформаційно-пошуковою мовою (ІПМ) є Рубрикатор НБУВ, побудований за принципами наукової класифікації, ієрархічної структури, багатоаспектності, широкого охоплення усього спектра розділів знань, універсальності

тощо. Саме ІПМ класифікаційного типу мають низку переваг для розкриття та представлення електронних інформаційних ресурсів, зокрема: «мають добре розроблені методичні засади для підтримки в актуальному стані; охоплюють всі галузі знання та надають можливість обмежувати сферу пошуку, виділяти необхідну тематичну частину великої колекції» [2, с. 39].

2017 р. НБУВ запровадила аналітико-синтетичне опрацювання документів одночасно за двома класифікаційними схемами – за Рубрикатором НБУВ і таблицями Універсальної десятикової класифікації (УДК). Новація, яка удосконалює традиційний бібліотечний процес і істотно поліпшує якість автоматизованої інформаційної системи бібліотеки, вимагає удосконалення довідково-методичного апарата, зокрема, розроблення таблиць відповідності між цими класифікаціями.

Послідовність процесів аналітико-синтетичного опрацювання документів є однаковою для індексування за різними класифікаціями: аналіз і визначення змісту документа як об'єкта індексування; виявлення і відбір змістових компонентів (понять), які характеризують зміст документа природною мовою; відбір термінів індексування для позначення змістових компонентів (понять) відповідною ІПМ; ухвалення рішення про склад пошукового образу документа та його формування з обраних термінів індексування відповідно до системи граматичних засобів відповідної ІПМ

[9, с. 88]. Складність роботи одночасно за двома (або більше) незалежними класифікаціями зумовлена тим, що кожна ППМ має свої структурні особливості, власну методику формування пошукового образу документа. Тому таблиці відповідності між різними класифікаціями, які є системою логічних зв'язків між рубриками різних ППМ, безумовно, здатні полегшити та прискорити процес наукового опрацювання документів з необхідною глибиною, точністю та багатоаспектністю.

Варто зазначити, що Книжкова палата України упродовж 2010–2016 рр. підготувала і видала 5 випусків таблиці відповідності скорочених варіантів УДК і ББК, яка містить основні класифікаційні рубрики УДК і ББК. До останнього випуску увійшли зміни та доповнення до УДК станом на 2011 р. При розробленні таблиці використовувалися робочі таблиці ББК для масових бібліотек (1997 р.). Таблиця «підказує користувачам, який індекс потрібно обрати для точного відображення теми (поняття) як в УДК, так і у ББК, і не перекладає індекси з однієї системи в іншу, а лише вказує місце теми (поняття) в обох класифікаціях» [5, с. 20].

«Таблиця зіставлення індексів УДК і ББК» [11], що побачила світ у 2016 р., розроблена Книжковою палатою України на основі скорочених таблиць УДК станом на 2011 р. і таблиць ББК для масових бібліотек (1997 р.). Вона більш детальна, налічує понад 1200 основних класифікаційних рубрик УДК і відповідних рубрик ББК, містить допоміжні таблиці визначників (близько 100 рубрик) і алфавітно-предметний покажчик до індексів УДК. У виданні також наведено приклади комбінування індексів основної таблиці з визначниками для утворення складних індексів. Це корисне довідкове видання, але перехід наукової бібліотеки до опрацювання документів за УДК потребує дещо іншого підходу до створення перевірених таблиць. Тому 2016 р. в НБУВ розпочато формування системи відповідності між Рубрикаторм НБУВ і УДК у базі даних «Скорочений варіант Рубрикатора НБУВ для наукової бібліотеки» електронного каталогу НБУВ – засобу ефективної інформаційної навігації між різними бібліотечними класифікаціями.

Можливість використання одночасно різних класифікацій, які, як правило, надають перевагу різним аспектам розкриття теми або предмета, дасть змогу точніше аналізувати зміст документів і, як результат, підвищити якість інформаційного пошуку.

Підґрунтям для створення системи відповідності виступає багатопрофільне індексування документів за Рубрикаторм НБУВ і УДК одночасно. Вона є масивом визначених взаємозв'язків повної або часткової відповідності рубрик Рубрикатора НБУВ рубрикам УДК, який формується за принципом забезпечення синонімічності тематичних рубрик зазначених інформаційно-пошукових мов зіставленням їх класифікаційних рядів.

Визначення взаємозв'язку між різними штучними інформаційно-пошуковими мовами, які є неузгодженими між собою системами тематичного опису знань, тобто знаходження еквівалентності або значного співпадіння змісту певних рубрик, – це результат інтелектуального аналізу відповідності змістового наповнення рубрик [1, с. 319].

Система відповідності фіксує зв'язки між основними рубриками Рубрикатора НБУВ (понад 2200 рубрик) і рубриками другого видання еталонних таблиць УДК. Такі зв'язки відображають семантичну близькість понять, охоплених певними рубриками різних класифікацій.

Наприклад:

Рубрикаторм НБУВ:

П033 Класифікація ґрунтів

УДК:

631.44 Класифікація ґрунтів

Питання, зібрані під однією рубрикою Рубрикатора НБУВ, можуть розглядатися у різних рубриках УДК, тому передбачено можливість введення до опису рубрики кількох індексів УДК. Наприклад:

Рубрикаторм НБУВ:

П064 Ерозія ґрунтів і боротьба з нею

УДК:

631.459 Ерозія

631.6.02 Охорона та раціональне використання ґрунтових і водних ресурсів. Нагляд та регулювання ерозії

Варто зазначити, що структуру Рубрикатора НБУВ, створеного на основі таблиць ББК для наукових бібліотек, у результаті удосконалення відповідно до сучасних тенденцій розвитку науки, особливостей тематики надходжень та інформаційних потреб користувачів істотно змінено. Такі підрозділи, як «397 Інформаційна та обчислювальна техніка», «Т3 Історія» тощо, суттєво відрізняються від відповідних підрозділів ББК. Тому перехід НБУВ до опрацювання документів за УДК потребує визначення відповідності між індексами УДК і Рубрикатора НБУВ.

Порівняння незалежних класифікаційних схем – це зіставлення між собою предметних галузей (об'єктів, понять, явищ) з урахуванням прин-

ципів, покладених в основу кожної класифікації [6, с. 98]. Встановлення зв'язків між класифікаційними рубриками передбачає визначення повного або часткового збігу їх змісту, співвідношення обсягів тем і понять, охоплених ними, на основі змістового аналізу рубрик. Для встановлення максимально можливої змістової відповідності недостатньо зв'язків лише між заголовками рубрик. Тому було вирішено фіксувати зв'язки між термінами алфавітно-предметного покажчика (АПП), який є контрольованим інформаційно-пошуковим словником, і рубриками УДК. Передбачено можливість введення в опис рубрики двох індексів УДК до кожного терміна АПП.

Наприклад, рубриці «М48 Рукоділля», яка охоплює такі поняття, як «бісероплетіння», «вишивання», «в'язання», «домашнє пошиття одягу», «макrame», «плетіння» тощо, відповідають рубрики УДК:

689 Технічні та інші аматорські роботи. Рукоділля
746 Рукоділля. Домашнє вишивання

646.2 Виготовлення та пошиття одягу в домашніх умовах

Зрозуміло, що термінам АПП для цієї рубрики відповідають детальніші індекси УДК. Наприклад:

Вишивання – 746.3 Вишивання

Бісероплетіння – 746.5 Роботи з використанням бісеру

Домашнє пошиття одягу – 746.4 Кравецьке ремесло. Виготовлення одягу. Шиття. В'язання. В'язання гачком;
646.2 Виготовлення та пошиття одягу в домашніх умовах

За необхідності для будь-якої рубрики можна додатково вводити терміни АПП з відповідними індексами УДК.

Наприклад, під час опрацювання рубрики «Е0*11 Життя. Живі системи» АПП доповнено термінами (з відповідними рубриками УДК), які були раніше відсутні у скороченому варіанті Рубрикатора НБУВ:

дуалізм, віталізм – 573.01 Загальні теорії (дуалізм, віталізм);

екзобіологія – 573.5 Проблема виникнення життя. Життя на інших планетах. Екзобіологія

Під час зіставлення рубрик двох класифікацій виникають певні складнощі. Так, теоретичні питання хімії полімерів зібрано і класифіковано у Рубрикаторі НБУВ під рубрикою «Г7 Хімія високомолекулярних сполук (полімерів)» і підпорядкованим їй комплексом відповідних підрубрик («Г72 Синтетичні високомолекулярні сполуки (полімери)», «Г73 Природні високомолекулярні сполуки (полімери)» та інші). В УДК питання структури, властивостей, синтезу полімерів тощо збираються під індексами різних підрозділів розділу УДК «544 Фізична хімія»:

544.23 Некристалічні (аморфні та скловидні) речовини;
544.25 Рідкі кристали (анізотропічні рідини). Мезоморфний (паракристалічний) стан. Мезоморфізм. Мезофази,

а також у розділі «678 Промисловість високомолекулярних речовин. Виробництво гуми. Виробництво пластмас» та його рубриках, наприклад:

678.01 Властивості. Дефекти. Експлуатаційні якості. Відбір проб. Аналіз. Випробування;

678.6 Синтетичні продукти поліконденсації. Поліконденсати. Синтетичні (поліконденсаційні) смоли. Синтетичні волокна тощо;

678.7 Синтетичні продукти полімеризації. Полімеризаційні смоли. Синтетичні каучуки;

678.8 Інші високомолекулярні речовини, що не належать до 678.4/7.

Наведені рубрики належать не тільки до різних розділів, а й до різних класів УДК:

5 – Математика та природничі науки;

6 – Прикладні науки. Медицина. Техніка.

Для зручності опрацювання документів з відповідної тематики внесено деякі терміни АПП і відповідні рубрики УДК, наприклад:

Синтез полімерів – 544.23.057 Фізико-хімічні основи синтезу високомолекулярних сполук;

Властивості полімерів – 544.23.02/03 Структура і властивості високомолекулярних сполук; 678.01 Властивості. Дефекти. Експлуатаційні якості. Відбір проб. Аналіз. Випробування

Наведене демонструє розбіжність у структурах різних наукових класифікацій, що викликана різними підходами до визначення пріоритетної тематики та аспектів її розгляду, виокремлення відповідних розділів у класифікаційному ряді та групування в них матеріалу.

Саме з'ясування, визначення і фіксування змістових зв'язків повної або часткової відповідності між рубриками різних класифікацій за допомогою термінів АПП дає змогу створити чітку, розгалужену систему відповідності, спроможну забезпечувати якісне опрацювання документів одночасно за двома класифікаційними схемами і стабільно отримувати релевантні результати тематичного пошуку, незалежно від того, індекси якої з цих схем використовуються як пошукові елементи.

Таким чином, встановлення базової відповідності між Рубрикатором НБУВ (скорочений варіант) і УДК – це процес порівняння ієрархічної структури їх класифікаційних рядів, визначення співвідношення структур класифікації на понятійному рівні з урахуванням аспектів розгляду тем, предметів, явищ, знаходження еквівалентності або часткового збігу змісту рубрик двох класифікацій та коректних ієрархічних зв'язків. Зіставлення незалежних класифікацій дає змогу

з'ясувати не лише сутність предметних галузей та принципи їх рубрикації, а й зміст встановлених зв'язків, термінологічні, структурні та семантичні особливості представлення понять [6, с. 100].

Індекси обох класифікацій, наведені у рубриці, є повноцінними лінгвістичними компонентами її методичного апарата, важливим засобом багатоаспектного тематичного пошуку інформації.

Варто зазначити, що база даних «Скорочений варіант Рубрикатора НБУВ для наукової бібліотеки» стала основою створення тематичного навігатора як складника пошукової системи бібліотеки. Тематичний навігатор, розміщений на сайті НБУВ, є потужним і зручним засобом навігації в масивах інформаційних ресурсів Бібліотеки, зокрема, тематичного пошуку за класифікаційними індексами. Він наочно демонструє ієрархічну структуру скороченого варіанта Рубрикатора НБУВ у вигляді «тематичного дерева», дає змогу користувачам переходити з будь-якого рівня класифікаційної ієрархії на рівень вище або нижче для розширення або звуження меж тематичного пошуку, обирати необхідний розділ і переглядати його структуру, відкривати певні рубрики для перегляду їхнього змісту.

Описи рубрик тематичного навігатора містять відповідні класифікаційні індекси і заголовки рубрик УДК, які визначають повний або частковий збіг змісту рубрик двох класифікацій. Їх також можна використовувати у подальшому інтелектуальному пошуку інформації.

Крім того, тематичний навігатор надає відомості про кількість документів, зібраних під певною рубрикою (книжкові видання, періодика, реферативна інформація) і забезпечує швидкий перехід з рубрики до бібліографічної бази даних з формуванням бібліографічних записів документів відповідної тематики.

Отже, аналіз методів і засобів тематичного пошуку інформації в електронному каталозі НБУВ засвідчує, що класифікаційний індекс є важливим пошуковим елементом єдиного комплексу лінгвістичних засобів електронних ресурсів НБУВ, оптимальним варіантом вирішення пошукових завдань з огляду на забезпечення балансу між повнотою й точністю результатів пошуку.

Водночас, система відповідності між Рубрикаторм НБУВ і УДК у базі даних «Скорочений варіант Рубрикатора НБУВ для наукової бібліотеки» – досить складна, розгалужена система логічних зв'язків між рубриками різних класифікацій, які є неузгодженими між собою схема-

ми представлення знань. Взаємовідповідність між індексами двох класифікаційних схем спрощує процес аналітико-синтетичного опрацювання документів, розширює діапазон пошукових засобів, допомагає користувачеві формулювати та уточнювати інформаційні запити, що, безумовно, підвищує ефективність пошукового апарата бібліотеки та забезпечує повноту і точність інтелектуального пошуку інформації. Проведені роботи створили умови для приведення бібліографічних записів каталогів НБУВ у відповідність з міжнародними стандартами (стосовно тематичного доступу) та застосування УДК як пошукового засобу в електронному каталозі на порталі НБУВ.

Бібліографічні посилання

1. Гиляревский Р. С., Шапкин А. В., Белоозеров В. Н. *Рубрикаторм как инструмент информационной навигации*. СПб : Профессия, 2008. 352 с.
2. Лобузiна К. *Бібліотечні класифікації в сучасних інформаційних сервісах* : монографія. Київ, 2010. 132 с.
3. Лобузiна К. В., Клочок А. Г. Електронний каталог НБУВ: проблеми адаптації до умов сучасного інформаційного середовища. *Бібл. вісник*. 2011. № 4. С. 3–10.
4. Лобузiна К. В. Сучасні підходи до інтеграції електронних бібліотечних інформаційних ресурсів. *Вісн. Кн. палати*. 2012. № 12. С. 24–28.
5. Набхан Ю. Універсальна десяткова класифікація в системі соціальних комунікацій: підсумки роботи Книжкової палати України за 2010 рік. *Вісн. Кн. палати*. 2011. № 3. С. 18–22.
6. Никольская И. Ю. Формирование системы тематической классификации с целью развития информационного обмена в научно-технической сфере. *Информационное обеспечение науки: новые технологии* : сборник научных трудов. Москва : БЕН РАН, 2015. С. 97–104.
7. Лобузiна К. В., Галицька С. В., Зайченко Н. Я., Медвідь Т. С., Орешина Н. В., Перенесієнко І. П., Сандул О. Г. *Рубрикаторм НБУВ. Скорочений варіант* / відп. ред. К. В. Лобузiна ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2016. 570 с.
8. Лобузiна К. В., Галицька С. В., Зайченко Н. Я., Медвідь Т. С., Орешина Н. В., Перенесієнко І. П., Сандул О. Г. *Рубрикаторм НБУВ. Скорочений варіант* / відп. ред. К. В. Лобузiна ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2016. 570 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/E_LIV/EIF0000074/ (дата звернення: 17.05.2017).
9. Сукиасян Э. Р. *Школа индексирования* : практ. пособие. М. : Либерия , 2006. 172 с.
10. Таблица відповідності скорочених варіантів УДК і ББК : зі змінами та допов. до УДК станом на 2008 рік, ББК – на 1997 рік / Держ. наук. установа «Кн. палата України ім. Івана Федорова» ; [уклад. : М. Й. Ахвердова та ін.]. Київ, 2010. 40 с.
11. Таблица зіставлення індексів УДК і ББК: УДК станом на 2011 р., ББК – на 1997 р. / Держ. наук. установа «Кн. палата України ім. Івана Федорова» ; [уклад. : М. Й. Ахвердова та ін.]. Київ, 2016. 70 с. : табл. Бібліогр. : с. 70.
12. Про припинення використання Бібліотечно-бібліографічної класифікації та впровадження Універсальної десят-

кової класифікації : постанова Кабінету Міністрів України від 22 березня 2017 р. № 177. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=249842722> (дата звернення: 17.05.2017).

References

1. Gilarevskii, R. S., Shapkin, A. V., Beloozerov, V. N. (2008). *Rubrikator kak instrument informatsionnoi navigatsii* [Rubricator as an information navigation tool]. St. Petersburg: Professiiia. [in Russian].
2. Lobuzina, K. V. (2010). *Bibliotechni klasyfikatsii v suchasnykh informatsiinykh servisakh* [Library classification of modern information services]. Kyiv. [in Ukrainian].
3. Lobuzina, K. V., Klochok, A. H. (2011). *Elektronnyi katalog natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: problemy adaptatsii do umov suchasnoho informatsiinoho sere-dovyshcha* [The electronic catalog Vernadsky National Library: Problems of adaptation to the modern information environment]. *Bibliotechnyi Visnyk*, 4, 3-10. [in Ukrainian].
4. Lobuzina, K. V. (2012). *Suchasni pidkhody do intehratsii elektronnykh bibliotechnykh informatsiinykh resursiv* [Current approaches to the integration of electronic library information resources]. *Visnyk Knyzhkovoї Palaty*, 12, 24-28. [in Ukrainian].
5. Nabkhan, Yu. (2011). *Universalna desiatkova klasyfikatsiia v systemi sotsialnykh komunikatsii: pidsumky roboty knyzhkovoї palaty Ukrainy za 2010 rik* [Universal Decimal Classification system of social communication: Results of the Book Chamber of Ukraine for 2010]. *Visnyk Knyzhkovoї Palaty*, 3, 18-22. [in Ukrainian].
6. Nikolskaia, I. Yu. (2015). *Formirovanie sistemy tematscheskoi klassifikatsii s tseliu razvitiia informatsionnogo obmena v nauchno-tekhnicheskoi sfere* [Formation of a system of thematic classification for the purpose of developing information exchange in the scientific and technical sphere]. In *Informatsionnoe obe-spechenie nauki: novye tekhnologii* (pp. 97-104). Moscow: BEN RAS. [in Russian].
7. Lobuzina, K. V., Halytska, S. V., Zaichenko, N. Ya., Medvid, T. S., Orieshyna, N. V., Perenesiienko, I. P., Sandul, O. H. (2016). *Rubrykator Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho. Skorochenyi variant* [The Rubricator of The Vernadsky National Library of Ukraine. Short version] (K. V. Lobuzina, Ed.). Kyiv. [in Ukrainian].
8. Lobuzina, K. V., Halytska, S. V., Zaichenko, N. Ya., Medvid, T. S., Orieshyna, N. V., Perenesiienko, I. P., Sandul, O. H. (2016). *Rubrykator Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho. Skorochenyi variant* [The Rubricator of The Vernadsky National Library of Ukraine. Short version] (K. V. Lobuzina, Ed.). Kyiv. [in Ukrainian]. Retrieved from http://www.irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/EIF0000074/
9. Sukiasian, E. R. (2006). *Shkola indeksirovaniia* [Indexing school]. Moscow: Libereia. [in Russian].
10. Akhverdova, M. Y. (Ed.). (2010). *Tablytsia vidpovidnosti skorochenykh variantiv UDK i BBK: zi zminamy ta dopovnenniamy do UDK stanom na 2008 rik, BBK – na 1997 rik* [Table accordance shortened version of UDC and BBK, with amendments to the UDC as of 2008, BBK – for 1997]. Kyiv. [in Ukrainian].
11. Akhverdova, M. Y. (Ed.). (2016). *Tablytsia zistavleniia indeksiv UDK i BBK: UDK stanom na 2011 r., BBK – na 1997 r.* [Table of comparison of UDC and BBK indexes [Text]: UDC as of 2011, BCC – in 1997]. Kyiv. [in Ukrainian].
12. (2017, March 22). Ukraine. Cabinet of Ministers of Ukraine. *Pro pryynennia vykorystannia Bibliotechno-bibliohrafichnoi klasyfikatsii ta vprovadzheniia universalnoi desiatkovoї klasyfikatsii* [Ukraine. Cabinet of Ministers of Ukraine. Stop using bibliographic classification and implementation of the Universal Decimal Classification (on 22 March 2017 r. Number 177)]. Retrieved from: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=249842722>

Kateryna Lobuzina,

PhD in Social Communications, Head of Institut of Information Technologies, Vernadsky National Library of Ukraine

Svitlana Halytska,

Researcher, Department of integrated processing of documents, Vernadsky National Library of Ukraine

Nataliia Orieshyna,

Junior Researcher, Department of integrated processing of documents, Vernadsky National Library of Ukraine

FORMATION OF CONFORMITY SYSTEM BETWEEN THE RUBRICATOR OF THE VERNADSKY NATIONAL LIBRARY AND UDC IN VERNADSKY NATIONAL LIBRARY ELECTRONIC CATALOG

The publication considers issues of improving the linguistic resources of the scientific library. The approaches of adaptation of the own classification system of the library to the Universal Decimal System are considered. The importance of the formation of an alphabetical index to the library classification allowing to realize subject access to the resources of the library collection through the online interface of the electronic catalog of the VNLU is noted.

K e y w o r d s: the Rubricator of the Vernadsky National Library of Ukraine, electronic catalog, alphabetically-index, thematic navigator, index UDC, subject search, system of compliance.

Стаття надійшла до редакції 14.06.2018 р.